

Nytt fra Arbeidstilsynets sykdom og skaderegister

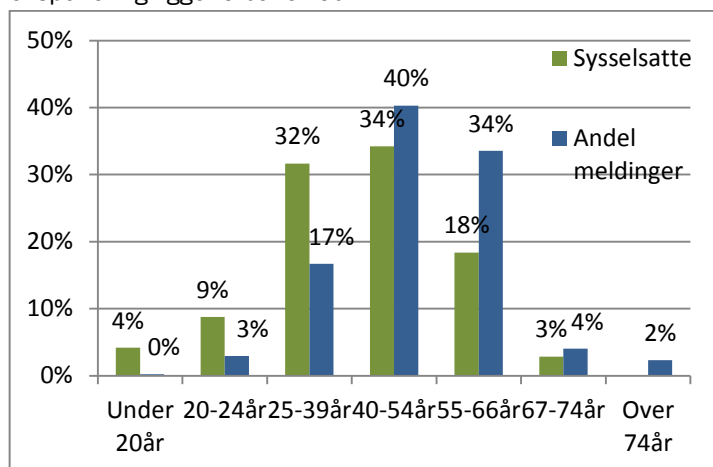
Nr 1.2015

Arbeidstilsynet

Arbeidsrelatert sykdom 2014

Arbeidstilsynet mottok 2824 meldinger om arbeidsrelatert sykdom i 2014. Dette er nokså stabilt fra foregående år, med hhv. 2838 meldinger i 2013 og 2872 meldinger i 2012. 80 prosent av meldingene gjelder menn, og denne kjønnsfordelingen har vært relativt uendret over tid. Størst andel av meldingene (74 prosent) gjelder pasienter i aldersgruppen 40-66 år, mens hovedtyngden av sysselsatte er i aldersgruppen 25-54 år. Dette forklares blant annet av at det ofte tar noe tid fra eksponering finner sted, til en sykdom oppstår. Arbeidstilsynet mottar en god del meldinger hvor eksponering ligger tilbake i tid.

* Antall meldinger og sysselsatte etter aldersgrupper

Diagnose og arbeidsmiljøfaktor

Støyskader er hyppigst meldte diagnose med 55 prosent av meldingene. Det kan se ut som det er en liten nedgang fra tidligere år hvor det har ligget på mellom 60-65 prosent. Sykdommer i åndedrettsystemet (11 prosent) dreier seg i over halvparten av tilfellene om kols og astma. Hyppigst arbeidsmiljøfaktor meldt i denne diagnosegruppen er asbest, støv, inneklime, sveiserøyk, melstøv og muggsopp. Deretter er det sykdommer i muskel- og skjelett systemet (9 prosent), hvor leddsmerte, lateral epikondylitt (tennisalbue), nakkesmerte og ryggsmerte er hyppigst meldte diagnoser. Her blir ulike former for belastninger, tunge løft og arbeidsstillinger ofte meldt som arbeidsmiljøfaktor.

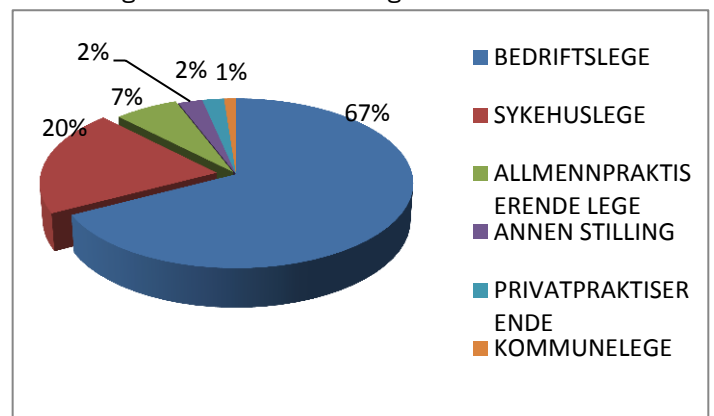
Symptomer, tegn, unormale funn og laboratoriefunn (6 prosent) favner en del ulike diagnoser. Hyppigst enkelt-diagnoser meldt her er; andre symptomer og tegn i tilknytning til emosjonell tilstand, andre spesifiserte generelle symptomer og tegn, andre symptomer og tegn i tilknytning til sirkulasjonssystemet og åndedrettssystemet, og hodepine. Arbeidsmiljøfaktorer i denne diagnosegruppen er problemer i relasjoner på arbeidsplassen, løsemidler, inneklime og problemer i arbeidstakten.

Psykiske lidelser og atferdsproblemer (5 prosent) meldes hyppigst med uspesifisert reaksjon på alvorlig belastning, andre spesifiserte reaksjoner på alvorlig belastning og uspesifisert depressiv episode. Her er arbeidsmiljøfaktorene problemer i relasjoner på arbeidsplassen, andre psykososiale faktorer, andre traumatiske opplevelser, alt for mye arbeid og nattarbeid som meldes hyppigst. Meldinger om psykiske lidelser viser en økning fra foregående år, fra 1-2 til 5 prosent i 2014.

De næringene som meldes hyppigst er industri (32 prosent), bygge- og anleggsvirksomhet (22 prosent), bergverksdrift og utvinning (7 prosent), varehandel, reparasjon av motorvogner (7 prosent) og helse og sosialtjenester (6 prosent).

Hvilke leger melder

67 prosent av alle meldingene er sendt inn av bedriftsleger. Dernest er det sykehusleger (20 prosent), hvor den største andelen er fra arbeidsmedisinske avdelinger. Kun 7 prosent av meldingene kom fra allmennleger.

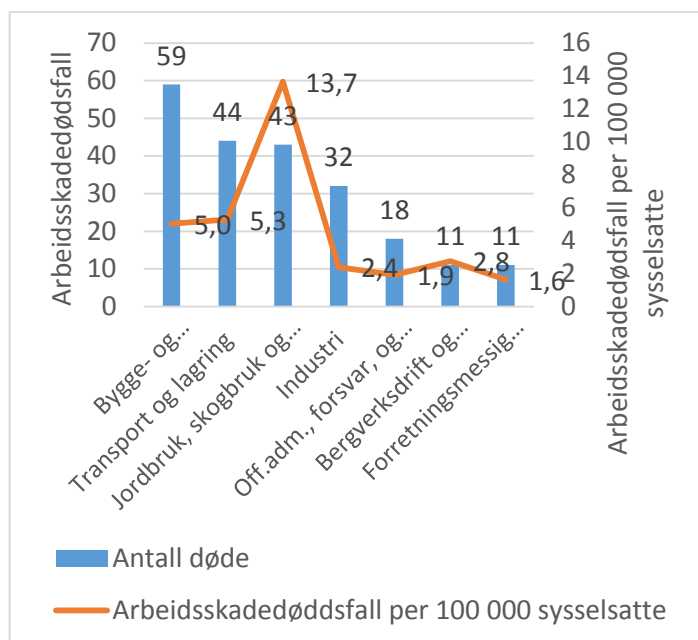
Skader og dødsfall i 2014

Arbeidsskadedødsfall

Det er registrert 44 arbeidsskadedødsfall i landbasert arbeidsliv i 2014. 75 prosent av de omkomne hadde arbeidsgivere som tilhørte næringene bygg og anlegg (11 arbeidsskadedødsfall), jordbruk, skogbruk og fiske (8 arbeidsskadedødsfall), transport og lagring (8 arbeidsskadedødsfall) og industri (6 arbeidsskadedødsfall). Jordbruk, skogbruk og fiske er næringen med klart høyest antall arbeidsskadedødsfall per 100 000 sysselsatte i 2014 og de senere år (jfr. figur).

Så mange som 13 av de omkomne (30 prosent) hadde utenlandsk statsborgerskap, hvorav 11 kom fra Øst-Europa og 2 fra Skandinavia. Til sammenligning var 20 prosent av de omkomne utenlandske i treårsperioden før 2014. De utenlandske hadde arbeidsgivere som tilhørte jordbruk, skogbruk og fiske (4 døde), bygg og anlegg (4 døde), forretningsmessig/annen tjenesteyting (3 døde) og transport og lagring (2).

De hyppigste ulykkestypene var klemt/fanget (11 omkomne) og fall (9). Næringene industri og transport og lagring hadde flest arbeidsskadedødsfall med ulykkestypen klemt/fanget. I klemt/fanget-ulykkene er følgende maskiner og utstyr involvert: kran- og personløfter (4 døde), truck (2 døde), traktor (2 døde), gravemaskin (2 døde) og øvrige maskiner (3 døde). Bygg og anlegg hadde flest fallulykker. Disse to ulykkestypene har vært de to største i flere år.

*Antall arbeidsskadedødsfall og gjennomsnittlig antall arbeidsskadedødsfall per 100 000 sysselsatte i de mest utsatte næringene, 2009-2014.

Arbeidsskader

Arbeidstilsynet har mottatt meldinger på 2173 skadde personer i arbeidsulykker og 1228 ulykker hvor minst en person får en skade som karakteriseres som en alvorlig skade. Nesten 30 prosent av de skadde hadde arbeidsgivere som tilhørte bygg og anlegg. Andre næringer med mange registrerte skadde er industri (18 prosent), varehandel, reparasjon av motorvogner (10 prosent), transport og lagring (7 prosent). Jordbruk, skogbruk og fiske har mange arbeidsskadedødsfall, men det er registrert forholdsvis få skader (4 prosent). Dette skyldes nok i stor grad at skader ikke blir meldt til Arbeidstilsynet.

Av de skadde har 21 prosent utenlandsk statsborgerskap, dvs. noe lavere prosentandel enn for arbeidsskadedødsfallene. Nesten halvparten av de utenlandske skadde personene som er registrert, kommer fra Polen og Litauen.

De hyppigste ulykkestypene var fall (27 prosent), støt/treff av gjenstand (16 prosent), klemt/fanget (14 prosent) og stukket/kuttet av skarp/spiss gjenstand (12 prosent). Sistnevnte ulykkestype gir forholdsvis mange skader, men er sjelden registrert som ulykkestype i dødsulykker.

Bakgrunn for registeret om arbeidsrelatert sykdom

Registrering av arbeidsrelaterte sykdommer ble startet av Arbeidstilsynet allerede i 1920 årene. Siden 1977 har Registeret for arbeidsrelaterte sykdommer (RAS) vært hjemlet i Arbeidsmiljøloven. Dagens § 5-3 sier at "enhver lege som igjennom sitt arbeid får kunnskap om en arbeidstaker som lider av yrkessykdom som er likestilt med yrkesskade etter folketrygdens § 13-4, eller annen sykdom som legen antar skyldes arbeidstakerens arbeidssituasjon, skal gi skriftlig melding om dette til Arbeidstilsynet". Legene melder tilfellene på Arbeidstilsynets skjema 154 b/c.

Bakgrunn for registrering av arbeidsskader og arbeidsskadedødsfall

Arbeidsgiver har etter Arbeidsmiljøloven § 5-2 plikt til å varsle Arbeidstilsynet og nærmeste politimyndighet når det skjer en alvorlig ulykke. Dette gjelder arbeidsskadedødsfall og ulykker som har ført til alvorlig skade. Varslingen skal skje så snart som mulig etter at ulykken har skjedd, slik at Arbeidstilsynet og politimyndighetene skal kunne undersøke forholdene rundt hendelsen. Med «alvorlig skade» menes enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet. Arbeidstilsynet har siden 01.01.2011 hatt et eget register hvor varslene og opplysninger fra tilsyn og kartlegging blir registrert. Det er underrapportering til registeret. Underrapporteringen er størst blant de mindre alvorlige skadene, men liten blant arbeidsskadedødsfallene.